

Fredagen den 25 november

Kl. 15.00

Fredagen den
25 november 1977

---

*Meddelande om
sammanträdet
fredagen den 2
december*

§ 1 Justerades protokollet för den 17 innevarande månad.

§ 2 Meddelande om sammanträdet fredagen den 2 december*Om den svenska
frihandeln***TALMANNEN:**

Enligt den preliminära tidsplanen skulle vid behov anordnas arbetsplenium fredagen den 2 december. Det har emellertid inte varit möjligt att få fram utskottsbetänkanden för behandling på fredagen. Sammanträdet nämnda dag blir därför ett bordläggningsplenium men börjar dock redan kl. 09.00 med hänsyn till att många interpellations- och frågesvar då kommer att lämnas.

§ 3 Om den svenska frihandeln

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Gillis Augustssons* (s) den 9 november anmälda interpellation, 1977/78:64, och anförde:

Herr talman! Gillis Augustsson har frågat mig om jag anser det påkallat att vi i större utsträckning skyddar den svenska marknaden mot import och i så fall på vilket sätt. En tilltagande protektionism i vår omvärld borde enligt Gillis Augustsson motivera en översyn av Sveriges traditionellt frihandelsvänliga importpolitik.

Det har i vårt land rätt stor enighet om att den utveckling mot en fri världshandel som karakteriserat efterkrigstiden varit av avgörande betydelse för det välstånd vi har uppnått. Det handelspolitiska regelsystem som länderna har byggt upp genom det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) har särskilt för ett litet land som Sverige, som har en stor utrikeshandel, varit en trygghetsskapande faktor.

Det är därför naturligt att oroa sig för de tendenser mot ökad protektionism som gjort sig gällande i vår omvärld under senare tid.

De faktiska ingreppen mot importen har emellertid internationellt sett hittills varit relativt få. Detta vittnar om det nuvarande regelsystemets styrka. Regeringarna är dessutom mycket medvetna om de allvarliga konsekvenser det skulle få, om det nuvarande regelsystemet bröt samman. När det internationella valutasystemet med fasta växelkurser dukade under för påfrestningarna, kunde situationen klaras med flytande växelkurser, och man undvek att hamna i bilaterala uppgörelser och inkonvertibla valutor. På handelns område finns inget sådant reservsystem.

Sverige skulle som ett litet exportberoende land drabbas särskilt hårt av en protektionistisk utveckling i vår omvärld. Ett exempel på hur protektionistiska åtgärder i andra länder kan drabba oss är de amerikanska importbegränsningarna på specialstål, vilka medfört problem för de svenska specialstålsföretagen. Över huvud taget är situationen på stålområdet i världen i dag bekymmersam, och det interna trycket i många länder att vidta ytterligare protektionistiska åtgärder är stort. Regeringen följer utvecklingen uppmärksamt. Skulle protektionismen öka kommer regeringen att noga överväga vilka åtgärder som är förenliga med våra egna intressen.

Gillis Augustsson nämner i sin fråga att Sverige importerar mer än 50 % av den egna stålförbrukningen men nämner inte att en mycket stor del av vår produktion i denna bransch exporteras, nämligen drygt 40 % volymmässigt. För andra grenar av vår industri, exempelvis verkstadsindustrin, är den exportinriktade delen av produktionen ännu större, nämligen över 50 %. I vissa delbranscher inom verkstadsindustrin är exportens andel av produktionen ännu mycket större. En betydande del av vår exportindustri är beroende av import för sin försörjning av råvaror, halvfabrikat och investeringsvaror. Skulle vi lägga hinder i vägen för denna import, skulle det dels kunna få allvarliga konsekvenser för dessa företags möjligheter att överleva, eftersom importen inte alltid kan ersättas med inhemska produkter, dels leda till att våra exportprodukter fördröjades och vår konkurrenskraft därmed försvagades.

Vi söker i de pågående GATT-förhandlingarna efter bästa förmåga verka för en ytterligare liberalisering av världshandeln. Detta arbete sker i nära samarbete med Finland och Norge. Vi söker från svensk sida i dessa förhandlingar också verka för en förstärkt internationell övervakning av att regeringarna i sin handelspolitik håller sig till de överenskomna reglerna.

Den övervägande delen av vår utrikeshandel sker med EFTA- och EG-staterna. Den europeiska handelsintegrationen har trots lågkonjunkturen kunnat bevaras intakt med endast enstaka inslag av protektionism. Orsaken är de stränga regler som gäller internt inom EG och EFTA samt genom EG:s frihandelsavtal med EFTA-staterna.

Jag ser två huvudorsaker till dagens protektionistiska strömningar. Den ena är den utdragna lågkonjunkturen och de därmed sammanhängande stabiliseringspolitiska svårigheterna efter oljekrisen. Att försöka lösa denna typ av problem med protektionistiska ingrepp är enbart skadligt.

Den andra orsaken är att de strukturella problemen blivit svårare under senare år. Till detta har konkurrensen från andra länder med ett lägre kostnadsläge och med avsevärd kapacitet i ett antal industrigrenar bidragit. Man får samtidigt inte glömma att de nya konkurrenter vi möter också kan vara nya kunder. För att utnyttja nya marknader fordras dock fortlöpande omställningar. Även om olika faktorer gjort omställningsprocessen mera komplicerad än tidigare gäller det för företagen att stän-

digt anpassa sig till nya förhållanden. Strukturproblemen kan inte lösas med gränsskydd.

Under vissa förhållanden är dock avsteg från frihandelsprincipen oundvikliga. GATT-reglerna tillåter på vissa villkor en temporär begränsning av marknadsstörande import i avsikt att ge tid till nödvändig anpassning. Textilier är ett område där man internationellt har erkänt behovet av avsteg från en strikt tillämpad frihandelsprincip. Man har sökt lösa problemen i ett särskilt internationellt avtal, det s. k. multifiberavtalet, som reglerar handeln med textilier. Inom ramen för detta avtal har Sverige gjort överenskommelser om begränsning med en rad lågprisländer.

Detta system kommer, som jag i annat sammanhang redovisat, att nu göras effektivare. Genom multifiberavtalet har Sveriges behov av viss produktion, som delvis kan täcka försörjningsberedskapen, tillgodosetts.

Varje avsteg från frihandelns principer måste ske enligt internationellt accepterade regler och med full insyn.

Vi måste vara medvetna om att den industrialiseringsprocess i u-länderna som vi med vårt bistånd och på andra sätt försöker stödja kan komma att medföra en betydande konkurrens på många områden. Menar vi allvar med talet om en ny ekonomisk världsordning så måste vi acceptera vissa effekter på vår egen industris konkurrenssituation och därav följande omställningskrav. En våg av protektionism bland i-länderna skulle kunna bli förödande för u-länderna.

Statens medverkan i strukturomvandlingen har med åren blivit mera markant i många länder och accentueras i ekonomiska nedgångsperioder. När det gäller sådana statliga ingripanden är det viktigt att skilja mellan åtgärder som direkt eller indirekt bidrar till anpassning, exempelvis genom att tillåta en minskning i socialt acceptabla former av den produktion som inte blir lönsam, och åtgärder som har ett rent protektionistiskt syfte. Dessa senare är ur ekonomisk synvinkel minst lika skadliga som gränsskydd. Vi har för egen del varit noga med att utforma nödvändiga interna åtgärder så att de på sikt får gynnsamma återverkningar i såväl den nationella som den internationella anpassningsprocessen och inte leder till att den egna nationens problem överflyttas på andra länder och i dessa föranleder motåtgärder som skulle drabba Sverige.

Avslutningsvis vill jag alltså betona att målet på det handelspolitiska området måste vara att bevara och vidareutveckla det globala handelspolitiska regelsystemet, som hittills under efterkrigstiden varit en förutsättning för både ekonomisk tillväxt och samförstånd mellan länder. Detta innebär att vi med kraft måste fortsätta att motarbeta rådande protektionistiska tendenser och inte själva bidra till denna utveckling. I GATT-förhandlingarna verkar vi aktivt för en fortsatt liberalisering av världshandeln. Vi bör vidare verka för att avsteg från frihandelsprincipen blir föremål för förstärkt internationell disciplin och övervakning. Det är i sådana strävanden som Sveriges verkliga långsiktiga intressen ligger.

Fredagen den
25 november 1977

*Om den svenska
frihandeln*

GILLIS AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Jag vill till att börja med framföra ett tack till handelsministern för det utförliga svaret på min interpellation. Vad vi är helt överens om är att Sverige, som är ett litet exportberoende land, skulle drabbas särskilt hårt av en protektionistisk utveckling i vår omvärld. På den grunden hyllar vi naturligtvis också den fria handeln.

Men efter vad jag kan förstå varierar innebörden av begreppet frihandel i olika länder. I det sammanhanget spelar den nationella medvetenheten en viss roll, och därvidlag tror jag att Sverige intar den mest öppna attityden. Norrbottens Järnverk importerar exempelvis tunnplåt från Japan, galvaniserar den och säljer den som plan NJA. Samtidigt framställer Domnarvet tunnplåt som verket inte blir av med. Kanske det blir bättre när det blir ett företag.

Exemplet har säkert sin ekonomiska förklaring, men i Japan tror jag knappast att något sådant skulle förekomma. Vi exporterar järn till Japan för 30 milj. kr., men importerar handelsjärn för en halv miljard. Totalt köper vi från exempelvis Japan varor för 2,6 miljarder, men vi säljer endast för 700 milj. kr. dit. Jag vill påstå att för Sverige är Japan inte någon vidare öppen marknad.

Ett annat exempel på hur vi gör i Sverige: I Borlänge skulle ett kommunalhus byggas. Entreprenören hade räknat med spanskt järn i stommen. Det var en tidsfråga förstås. Men det blev för magstarkt för kommunens representant, med tanke på att det fanns ett järnverk inom den egna kommunen, och så småningom blev det kommunens eget järn till denna stomme, alltså järn från Domnarvets Jernverk.

Jag skall ta ett tredje exempel. Det gäller jordbrukarna, som har en av staten helgarderad näring. De lät sina organisationer importera tjeckiska jordbruksmaskiner. Jag tror företaget heter Trava, och det hade verkstäder för att försvenska de tjeckiska jordbruksmaskinerna. Märk väl! Samtidigt hade Bolinder-Munktell i Eskilstuna bekymmer med sin sysselsättning och sin avsättning.

Det som jag nu givit exempel på råder väl inte handelsministern över, så jag begär inget svar i just denna del. Men jag tycker det är ganska signifikativt för vårt gamla Svedala att vi handlar som vi gör. Det är det jag tänker på när jag talar om vår öppna attityd.

Handelsministern anger två huvudorsaker till dagens protektionistiska strömningar. Den ena är den utdragna lågkonjunkturen och de därmed sammanhängande stabiliseringspolitiska svårigheterna efter oljekrisen. Den andra orsaken är att de strukturella problemen blivit svårare under senare år.

Handelsministern pekar också på konkurrensen från länder med lägre kostnadsnivå. Jag vill i det sammanhanget säga att till den förändrade internationella konkurrensbilden hör också de s. k. frizonerna i u-länderna. F. n. lär ett 50-tal u-länder ha sådana frizoner för utländskt kapital. Det innebär att ett företag kan etablera sig på ett speciellt område utan att betala skatter eller avgifter. I dessa områden är lönerna låga, facklig

verksamhet omöjlig och arbetsmiljön bedrövlig. T. o. m. barnarbete lär förekomma. Det sistnämnda gäller Hongkong.

I frizonerna produceras främst lättillverkade konsumtionsvaror för den västerländska marknaden.

Kan denna radikalt förändrade konkurrenssituation också försvaras av att frihandeln så kräver? Frågan berör främst vår textilmarknad, där vi f. n. får ta emot en import som motsvarar 70 % av behovet. Om några år är det väl 90 %, med ytterligare arbetslöshet som följd inom denna bransch, och detta trots att textilier tillhör ett område som har ett internationellt erkänt behov av avsteg från strikt tillämpad frihandel, vilket också handelsministern har antytt.

Om inte snabba åtgärder sätts in kommer hela vår försörjning av textil och konfektion att täckas via import. Är den borgerliga regeringen beredd att göra något mot detta, eller skall vi låta utvecklingen fortgå som den gör?

Frågan om frizonerna kan också ses i ett längre perspektiv. Även annan, tyngre industri kan mycket väl bli nästa sektor, som vissa u-länder bygger frizoner omkring. Allt detta och mycket därtill gör att jag har ställt frågan. Jag erkänner att jag hyser oro för utvecklingen – och enligt vad jag tycker mig förstå gör handelsministern detsamma. Man kan fråga sig vart vi är på väg.

Dessa frågor skulle jag vilja få litet närmare berörda.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Den oro som Gillis Augustsson säger att han hyser känner också jag. Den hyser jag mot bakgrund av vad herr Augustsson började med att konstatera, nämligen att vi är överens om att Sverige i sin egen- skap av ett litet industriland skulle drabbas särskilt hårt, om protektionismen i världen skulle komma att sprida sig – vilket det f. n. finns stora risker för att den kommer att göra. Det är mot den bakgrunden som jag är utomordentligt orolig över vart vi är på väg.

En annan oro som jag hyser är att vi i Sverige – av olika anledningar, bl. a. på grund av de mycket stora kostnadsstegringarna för ett par år sedan – ovanpå de bekymmer som finns i världsekonomin har skaffat oss en alldeles extra huvudvärk genom att vi har förlorat konkurrenskraft, så att vi har tappat marknadsandelar på marknader som ändå skulle ha varit vikande som en följd av konjunkturutvecklingen. Den dubbla oro som jag känner, herr Augustsson, är alltså dels oron för det ökade protektionistiska tryck som skulle drabba Sverige i dess ställning som ett litet industriland, utomordentligt beroende av sin utrikeshandel, dels oron över att vi har skaffat oss alldeles speciella ekonomisk-politiska problem.

Nu går det dock inte att bota de särskilda svårigheter som Sverige har ådragit sig genom att vi går i spetsen för protektionismen. Då skulle nämligen den första oron, som herr Augustsson höll med mig om är starkt berättigad, bli till ännu mer markerade risker. Vi får inte glömma att Sverige under en lång följd av år framöver måste ha en export som

är större än importen. Det har vi tyvärr inte f. n., och därför har också våra stora problem med betalningsbalanser, utländska lån osv. uppstått.

Vi måste nu snabbt ta oss ur det läget och till en situation med större export än import. Vi måste göra det för att kunna betala utlandsturismen, vi måste skaffa pengar för att kunna hålla fast vid våra långtgående åtaganden på u-hjälpsidan, och vi måste under ett antal år framöver se till att vi tjänar in tillräckliga nettopengar för att kunna återbetala de stora lån som vi har tagit utomlands – och för den delen också betala räntor på dem. Vi kommer alltså att befinna oss i den situationen att vi i det invecklade läget – utöver att Sverige som ett högt specialiserat industriland är starkt beroende av export över huvud taget samt import och en fri handel – måste få till stånd större export än import. Allt detta kommer att göra det utomordentligt svårmanövrerat för oss ekonomiskt-politiskt sett, om den protektionism som vi ser tecken på skulle komma att bli ännu mer markerad i olika åtgärder än den redan är.

Vårt huvudproblem f. n. är därför inte att fundera ut nya former för en ny protektionism – vilket skulle komma att hjälpa oss bara en mycket liten bit på vägen fram mot det mål som vi har uppställt – utan vår stora uppgift är att se till den ekonomiska politiken och det samhällsmaskineri som finns. Vad som händer är ju inte bara beroende av den ekonomiska politiken utan även av att det finns en grundmurad förståelse för att det ligger i vars och ens intresse – löntagares, företagares och över huvud taget alla medborgares – att vi i Sverige kan till att börja med slå vakt om de förbättringar i konkurrensläget som vi fått genom devalveringen och därutöver, i olika avtalsomgångar och på andra sätt, se till att vi ytterligare förbättrar vår relativa konkurrenskraft, dvs. vår konkurrenskraft i jämförelse med andra länder. Det är där som den stora utmaningen för Sverige ligger när det gäller – om jag minns rätt från herr Augustssons interpellation – att Sverige skall kunna lyckas i sin kamp för att överleva som industrination. Det var en dramatisk formulering som herr Augustsson hade i interpellationen, och det finns anledning att erkänna den dramatiska situation vi står i.

För att man inte skall bli alltför deprimerad inför uppgiftens omfattning vill jag dock understryka att de här nya länderna, som utövar ett starkt konkurrenstryck, icke enbart är nya konkurrenter till oss utan också nya kunder. Brasilien, Sydkorea, Malaysia och andra länder, som gör ett stort framträdande på världsmarknaden som exportörer av industrivaror, är länder som faktiskt har importöverskott. Det är inte så att de har enorma exportöverskott och lägger valutor på hög. De importerar mer än de exporterar och är alltså, som jag i mitt interpellationssvar försökte säga, icke bara nya konkurrenter utan också nya kunder.

Men för att man skall kunna begagna sig av dessa nya marknader fordras att man klarar de omställningar som behövs i ekonomin. Ett led i det krav som vi har på oss är alltså att lyckas med detta – inte bara att försöka hålla nere kostnadsutvecklingen och på det viset få bättre konkurrenskraft utan också att inom vår ekonomi ta oss ur sektorer som

har mött sådana utomordentliga svårigheter och gå över till sektorer där det verkligen är möjligt att med stor framgång exportera.

Jag understryker att det icke är så att vi är utkonkurrerade längs hela linjen. Vi har, bara vi för en i jämförelse med andra länder rimlig politik vad gäller kostnadsstegringarna, stora möjligheter att slå oss fram på många nya – och för den delen också gamla – marknader.

Jag skulle vilja beröra några av de konkreta påpekanden som Gillis Augustsson gjorde. Om vi tar exemplet med NJA, som köper tunnplåt från Japan, så ter det sig alldeles orimligt vid första tanken att man skall så gå världshus förbi att man inte placerar sin order i Domnarvet utan i stället hos ett japanskt stålverk. För att ta ett annat exempel som också är aktuellt: Volvo köper, såvitt jag begriper, en mycket stor del av sin bilplåt från ett belgiskt stålverk och icke från ett svenskt.

Man tycker att det verkar utmanande att det skall vara på det här viset. Men protektionismen har sina problem. Vad skulle hända om handelsministern med handelshinder eller på något annat sätt tvingade dessa företag att sluta att köpa i Belgien resp. Japan? Det skulle innebära att insatsvaran – råvaran med vilken man bygger bilen eller vad det nu är – blir dyrare. Det är ju inte för att vara elak mot Domnarvet eller något annat plåtverk som man köper från andra länder, utan det är för att det faktiskt är billigare.

Nåväl, om jag hindrade detta skulle alltså insatsvarorna bli i motsvarande mån fördyrade. Volvo skulle få större svårigheter att sälja sina bilar utomlands och skulle få svårare att konkurrera på hemmamarknaden. Jag bara understryker detta därför att det är allvarliga problem som man måste överväga.

Det finns motsvarande förhållande på textilsidan. Vi talar ju mycket om importen av textilvaror från lågprisländer. I själva verket är det så att 70–75 % av importen på textilsidan kommer från EG- och EFTA-länder, som vi rimligen bör kunna konkurrera med. En stor del av denna import från EG och EFTA utgörs av grundtextilier, väv och sådant. Om handelsministern på något sätt skulle försöka att förhindra sådan import, och om vi helt bortser från att det genast skulle förorsaka motåtgärder från ifrågavarande länder i form av hinder för vår export av tekovaror på Europa – Sverige exporterar konfektionsvaror till europeiska länder för ungefär två miljarder kronor om året – skulle det innebära att den svenska konfektionsindustrin fick fördyrade insatsvaror. Detta skulle i sin tur göra det svårare att konkurrera på hemmamarknaden och naturligtvis även på exportmarknaden. Det är sådana svårigheter som föreligger.

Gillis Augustsson tog ett exempel från Borlänge: att man där ursprungligen hade tänkt att inte köpa plåt från Domnarvet. Jag har inte helt klart för mig hur de kalkylerna var, men att man i upphandlingsförordningar ålägger kommuner eller åtminstone statliga myndigheter att köpa där det är billigast beror på att man försöker att hålla nere kostnaderna för den kommunala och statliga verksamheten. Det gör man

*Om den svenska
frihandeln*

i sin tur för att söka motverka att skattetrycket skall bli ännu högre än det är f. n. Det höga skattetrycket är ju en av anledningarna till att det har varit svårt att få ett rimligt kostnads- och konkurrensläge för svenska företag.

Jag skulle också, herr Augustsson, vilja vända på resonemanget och säga att det i Amerika och i den amerikanska kongressen finns många motsvarigheter till herr Augustsson, som f. n. håller samma typ av anföranden, gör motsvarande exemplifieringar och säger: Är det inte märkvärdigt att vi skall hålla på att importera specialstål från Sverige, när det finns amerikanska stålarbetare som går arbetslösa i Pittsburgh? Sådana resonemang i USA har ju fått viss framgång, eftersom amerikanerna har haft och överväger ytterligare handelshinder på stålområdet. Det är där som risken finns att det som intuitivt kan tyckas alldeles självklart, nämligen att man inte skall gå över ån efter vatten, mycket lätt kan leda till motåtgärder och motsvarande resonemang på andra håll och ett sammanbrott av de regler som vi har haft och har på världshandelsns område och som har varit en utomordentlig styrkefaktor i våra ansträngningar att skapa det välstånd som vi har.

För Sveriges del finns ytterligare det problemet att om dessa regelsystem skulle gå omkull, så kommer det att vara extra besvärligt för ett litet land med en svag förhandlingsposition internationellt sett. En anledning till att det är bra med regler och lagar är – åtminstone om dessa regler och lagar är utformade på ett rimligt sätt – att de kan skydda de svagare parterna. I brist på lagar och regler skulle dessa parter i stället vara utsatta för en värld där man fick reda sig med "nävkraft" och där det vore lättare för sådana länder som USA eller sådana grupperingar som EG att leva och överleva. Om man skall gå bröstganges fram får man faktiskt lov att vara inordnad i en större gruppering än vad Sverige är.

Jag kan svara på Gillis Augustssons fråga med att tala om att regeringen när det gäller tekosidan under hösten har sagt att man inom ramen för vad som kan kallas det omförhandlade multifiberavtalet inom GATT skall ta upp diskussioner med ett antal lågkostnadsländer. Jag kan också säga att det förhandlingsarbete som där pågår har bromsats upp, beroende på att EG i likhet med Sverige försöker driva en hård linje. Man har därför från u-landshåll protesterat och krävt att vederbörande GATT-organ skall sammanträda på nytt. Det skall ske i början på december.

Det är alltså i hög grad oklart vad som kommer att hända på detta område. Regeringens intention är dock att man skall åstadkomma en effektivare utformning av det avtal som vi har på detta område – effektivare än den som den tidigare regeringen var beredd att göra.

GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Det var mycket intressant att höra handelsministerns redogörelse för Sveriges handelsproblem.

Han talade mest om våra svårigheter när det gäller exporten men gick

inte så mycket in på frågan, inom vilka områden svensk industri har möjlighet att konkurrera med den mycket stora importen till Sverige. Det är väl ändå ett av de stora problemen att vi i hög grad, som också herr Augustsson nämnde, säljer råvaror till och köper konsumentvaror från utlandet. Jag tror att det är ett av de största problemen för Sverige. Man kan många gånger fråga sig varför vi använder så mycket pengar och gör så stora insatser för att stödja svenska varors marknadsföring i utlandet men inte i lika stor utsträckning stöder de svenska varornas marknadsföring på den svenska marknaden. Det är kanske dags att börja tänka om på det området, så att vi lär svenskarna att i större utsträckning köpa svenska varor.

Vidare skulle vi kanske också av vår egen industri kunna kräva en bättre vidareförädling i många led. Jag har exempel på företag på min egen ort där man verkligen skulle kunna önska bättre vidareförädling. Man har också sett exempel på att företag, samtidigt som de får dels det generella stöd som en sänkning av arbetsgivaravgiften har inneburit, dels speciellt stöd till produktionen, ändå säljer fabriktionsrättigheter och patent för många miljoner kronor till andra länder. Därför skulle jag vilja ställa en fråga till handelsministern:

Är det inte dags att man ställer hårdare villkor vid företagsstöd till exportindustrier?

Det nämndes här hur svårt det är att komma in exempelvis på EG-marknaden. Jag skulle då också vilja ställa frågan: Är det ändå inte så, handelsministern, att vi kanske skulle kunna bygga ut det nordiska handelssamarbetet bättre? Vi har redan nu en stor nordisk samhandel, men just i ett läge där det är mycket svårt för industrierna i alla de nordiska länderna kanske det skulle finnas möjligheter att se över det nordiska handelssamarbetet och se om vi inte skulle kunna fördjupa det ytterligare.

GILLIS AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Handelsministern besvarade det jag sade att han inte behövde svara på, men han svarade inte på det jag ville ha svar på.

Det jag sade om Borlänge, spelet med uppköp och andra saker, var en parentes. Vi vet att Volvo importerar 50 % av alla detaljer i sina bilar.

Men det sägs att vi har ett femtiotal u-länder med s. k. frizoner för utländskt kapital. Jag berättade förut vad dessa frizoner innebär. Inom ramen för det s. k. multifiberavtal som handelsministern talar om och som reglerar handeln med textilier har Sverige gjort överenskommelser som begränsar importen från vissa lågprisländer. Och det jag ville ha svar på av handelsministern var: Har frågan om s. k. frizoner tagits upp under året inför detta forum, eller står dessa frizoner helt utanför all kontroll? Här är det internationellt kapital som utnyttjar billig arbetskraft, i vissa fall t. o. m. barn. Bl. a. Hongkong, som är en av huvudkonkurrenterna på den svenska textilmarknaden, opererar på detta sätt.

Därför skulle det vara intressant för mig att få den frågan besvarad.

Fredagen den
25 november 1977

*Om den svenska
frihandeln*

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Jag börjar med Gillis Augustsson, eftersom han menade att jag inte svarat på hans viktigaste fråga. Jag fattade inte att resonemanget om frizonerna var huvudfrågan. Men låt oss gärna diskutera det!

Enligt min uppfattning är frizoner något som vissa u-länder håller sig med precis som vi här i Sverige har frihamnar. Det är frizoner i den bemärkelsen att man till dessa områden kan plocka in råvaror, maskiner etc. utan att betala tull för dem i landet i fråga. Det är inte fråga om att man där skulle betala lägre löner eller ha andra sociala villkor, dvs. att dessa områden skulle stå utanför lagstiftningen i landet i fråga – till den del som det över huvud taget finns lagstiftning. Det innebär bara att man ställer dessa områden utanför de ofta mycket hårdhänta importregleringar som finns i u-länder och som naturligtvis är en svårighet för industrierna i dessa länder.

Jag kan inte se att industriländerna har någon särskild anledning att protestera mot att dessa länder så att säga har frihamnsarrangemang. Ett land som jag besökt hade sådana frizoner som jag har beskrivit. Den erfarenhet man där hade av arrangemanget var att detta försök att få fart på den ekonomiska aktiviteten inte varit särskilt framgångsrikt.

Det är möjligt att Gillis Augustsson menar att u-länderna rent allmänt är ett slags frizoner i en annan bemärkelse, nämligen så till vida att de har mycket litet av lagstiftning när det gäller arbetsmiljö och sociala villkor, och att man där accepterar barnarbete på ett sätt som i Sverige ter sig mycket motbjudande. Om det är det särskilda problemet som Gillis Augustsson vill att jag skall kommentera vill jag göra det på följande sätt.

Sverige anser att framför allt den internationella organisation som sysslar med arbetslivsfrågor, ILO, skall föra en debatt som går ut på att man i denna typ av länder skall söka förbättra arbetslivsvillkoren. Vi får naturligtvis driva de kraven med förståelse för att man inte i fattiga länder kan ställa samma krav på låt mig säga arbetsmiljö som vi har i Sverige – lika litet som Sverige, när det var ett industriellt litet land, hade en arbetsmiljö av den typ som vi nu tar för given. Om t. ex. Indien skulle anslå så mycket resurser till arbetsmiljön i textilfabrikerna som vi gör skulle man inte ha råd att betala löner som räckte till frukost ens. Så hög är nämligen inte produktiviteten där. Då skulle dessa företag gå omkull; det skulle vara alternativet och det vore en försämring för arbetskraften.

Om vi inom ramen för vår egen handelspolitik uppställde importhinder, t. ex. motiverade av att vi anser att i det eller det landet är arbetsmiljön så dålig att vi inte vill köpa varor från det landet, skulle vi snart försätta oss i omfattande svårigheter. Jag hade i juni i år en debatt om det problemet med Carl Lidbom. Den fråga jag ställde till Carl Lidbom och som jag kan upprepa nu är denna: Antag att man t. ex. i Polen har sämre arbetsmiljö i gruvorna än vi har i Sverige – antag att det t. o. m.

är så, vilket jag tror att jag har läst om, att det förekommer dödsfall vid gruvolyckor – skulle vi då ta det till utgångspunkt för att säga att vi vill inte importera polskt kol?

Vi kan inte på det sättet börja ställa krav utan att mycket snart försätta oss i utomordentliga svårigheter.

Grethe Lundblad undrade om man kanske borde stödja de svenska företagens marknadsföring i Sverige och inte bara på exportsidan. Det anser jag förvisso att vi skall överväga. Det har ju framställts krav att få använda investeringsfonder även för marknadsföringsåtgärder, och de behöver då inte särskilt gälla exporten. Över huvud taget anser vi, åtminstone inom det parti som jag tillhör, att marknadsföringen är lika betydelsefull om man skall få något utträttat i ekonomin som att tillverka.

Men olika politiska motståndare fnyser ofta åt detta att företag skall göra reklam och bedriva marknadsföring. Den socialdemokratiska regeringen införde t. ex. annonsskatt för att försvåra marknadsföringsåtgärder i Sverige. Den drabbar visserligen också utländska företag, men det vittnar i varje fall inte om någon särskilt stor förståelse för detta med marknadsföring.

Anledningen till att man har speciella program för marknadsföringen utomlands, särskilt kanske för mindre och medelstora företag, är att det är artfrämmande att sälja utomlands jämfört med att sälja i det egna landet – andra kulturella villkor gäller, andra sätt att uppträda, andra språk talas där, osv. Det har därför ansetts att man skall försöka underlätta särskilt för mindre och medelstora företag att göra sig gällande.

Jag kan tillägga att när det gäller de svenska företagens verksamhet här och utomlands har regeringen gjort avsevärda satsningar inte bara för att anpassa produktionen utan också för att anpassa marknadsföringen.

När det gäller kravet på vidareförädling i Sverige är det inte lätt att ge något entydigt svar. Våra möjligheter att med framgång vidareförädla är olika i olika branscher. Vi har på stålsidan ett talande exempel i Stålverk 80. Utan att förirra mig alltför långt ifrån den interpellationsfråga som riktats till mig vill jag påminna om de problem som vi där har att på ett enkelt sätt vidareförädla. Man måste ändå räkna på kostnaderna och undersöka just marknadsföringsmöjligheterna innan man ger sig in på sådant.

Det har sagts mig – och jag tror att det är riktigt – att en av anledningarna till att vi f. n. har stora exportsvårigheter när det gäller järnmalm och därmed sysselsättningsproblem för LKAB i Kiruna är att man, när man höll på med de grandiosa stålverksplanerna, beordrade LKAB-ledningen att per det och det året friställa så och så mycket malmleveranser, som skulle gå till denna planerade vidareförädling. Mitt under den högkonjunktur som då rådde tvingades LKAB att bryta affärskontakterna med ett antal kunder, som varit beredda att ingå långtidsavtal och som det nu hade varit mycket bra att ha. LKAB fick därigenom ett dåligt namn på världsmarknaden, vilket f. n. är en svårighet.

Handelssamarbetet i Norden tycker jag att man skall göra alla möjliga

ansträngningar för att fördjupa. Men man får väl ändå säga att handeln mellan Nordens länder är så pass intensiv att de nordiska ländernas marknader nästan kan anses vara en hemmamarknad. Handeln med dessa länder är per capita mycket högre än handeln med andra länder. Det är inte så enkelt att göra ytterligare ansträngningar för att öka denna handel; många har funderat på hur man här borde gå till väga. När man väl har avskaffat tullar och andra handelshinder är det inte så enkelt att ta ytterligare konkreta steg för att driva på handelsutbytet.

GILLIS AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Frizoner är inte några frihamnsarrangemang. Jag vill rekommendera handelsministern att studera frågan om frizoner litet närmare. Det tror jag att vi kommer att få nytta av, om han skall fortsätta som handelsminister.

Vi vet att kapitalet är internationellt. Det har inga gränser och skall inte ha det. Man har nu börjat inrätta ett slags frizoner i vissa låglöneländer, och det betyder att man kan operera fritt och få stora förmåner av vänskapliga regimer, ofta högerregimer och militärdiktaturer. Det är detta jag har frågat om utan att få något svar.

Jag sade tidigare att jag känner en viss oro för utvecklingen i vårt land, och jag måste erkänna att jag efter handelsministerns utläggningar här inte har blivit lugnare på den punkten. Vi kommer att möta många svårigheter i form av konkurrens från länder som tidigare inte kunnat konkurrera med oss men som nu kan göra det. Vi kan då inte bara lita till marknadskrafternas fria spel, som ni säger, och till självläkande krafter. Sarnhället och industrin måste på ett helt annat sätt spela tillsammans. Jag kan inte komma till någon annan slutsats.

Jag har i dag blivit styrkt i min uppfattning att vi för att klara oss måste få en regering som inte är rädd för att ta itu med dessa problem, en regering som i varje fall inte sysslar med en inbördes dragkamp.

GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Handelsministern svarade inte på en fråga som jag ställde, och jag vill därför upprepa den. Frågan berör bl. a. oron för sysselsättningen inom vissa exportindustrier.

Jag frågade: Har man inte möjlighet att förhindra att exportföretag som får speciellt statligt stöd till sin produktion säljer fabriktilligheter och patent till andra länder? Har regeringen verkligen ingen möjlighet att förhindra att sådant sker? Också handelsministern, som gärna vill stödja vår export, torde se på den här frågan med mycket stor oro.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Lagstiftningen när det gäller handel med patent har jag inte alldeles klar för mig just nu, men jag skulle gärna vilja påminna Grethe Lundblad om att Sverige f. n. importerar fler patenträttigheter än vi exporterar. Våra utgifter i betalningsbalansen för royalties på patent

är större än våra inkomster.

Om vi i det läget skulle få gehör för den särskilda typ av nationalism som fru Lundblad gav uttryck för, nämligen att vi skulle försöka hindra export av patent, då får vi vänta oss att omvärlden kommer att göra motsvarande tillbaka. Jag är inte alldeles säker på att vi skulle vinna på en sådan åtgärd. Detta bör särskilt ses mot bakgrunden av att anledningen till att man i en del fall säljer patent är att det är omöjligt att ha tillverkning av de produkter det gäller i alla olika länder. Man kanske inte heller får exporttillstånd – det kan ju t. ex. gälla ett u-land –, och då har man i stället valt att överlåta patent. Dessutom är patentförsäljningar – det tror jag i varje fall, herr talman – ofta arrangerade så att det blir ett dubbelt flöde; man har utbyte av patenträttigheter mellan olika företag. Exempelvis United Stirling, ett halvstatligt företag med utvecklingsarbete på stirlingsmotorn, har internationella avtal om utbyte av de forskningserfarenheter som görs i olika länder.

Jag vill emellertid upprepa att det grundläggande här är att vår import av patenter för att hålla liv i vår egen industri och få den tillräckligt modern är större än vår export.

Så har det inte alltid varit. En anledning till att det i dag är på det viset – om jag nu skall börja som herr Augustsson gjorde och bli väldigt politisk i den här debatten – är att den socialdemokratiska skolpolitiken har lett till att vi fått en avsevärd kvalitetsförsämring i jämförelse med andra länder när det gäller forskningsarbetet. Det är bra att socialdemokraterna f. n. säger att vi skall satsa på forskning och utveckling så att vi kan ta oss ur de näringspolitiska svårigheter vi har, men det är väldigt illa att PUKAS och andra byråkratireformer på universitetsområdet och det motstånd som rått mot forskningsarbetet inom företagen har skapat de problem som fru Lundblad tror att man nu kan bota genom att införa några slags hinder på det här området.

Sedan vill jag vända mig till herr Augustsson, som efter att ha börjat med att ha ett som jag tycker vänligt och måttfullt tonfall när vi diskuterade en ganska invecklad fråga helt plötsligt blir vådligt polemisk. Får jag påminna herr Augustsson om att ordet frizon, som han nu trummar upp till någonting alldeles ofantligt som om det skulle skaka Sverige i sina grundvalar, såvitt jag kan påminna mig inte förekommer i den interpellation Gillis Augustsson har väckt. Jag kan den inte utantill, men det skulle vara intressant att höra om herr Augustsson verkligen kan ha nämnt detta ord i sin interpellation, eller om det är någon extra liten tanke som har dykt upp så småningom för att han över huvud taget skall ha någonting att gräla om i den här debatten.

Huvudproblemet ligger faktiskt inte, herr talman, f. n. i om det finns några frizoner i det ena eller det andra landet. Om man tror att det är de näringspolitiska och handelspolitiska svårigheterna som Sverige står inför kommer man att vilseleda svenska folket när det gäller att resonera om vad vi skall ta oss före. Det helt avgörande är att Sverige har konkurrenskraft gentemot andra länder. Slaget om världsmarkna-

derna står inte i några frizoner i Malaysia, Sydkorea eller i vilka länder det kan finnas sådana. Vi bedriver en mycket liten del av vår utrikeshandel, både på export- och importsidan, med dessa länder, och alldeles särskilt om vi räknar bort den råvaruimport som kommer från de länderna, som jag antar att även Gillis Augustsson vill ha kvar.

Helt avgörande för hur Sverige kommer att reda upp sin situation vad beträffar betalningsbalans och sysselsättning i exportindustri och importkonkurrerande näringar är hur vår konkurrenskraft utvecklar sig gentemot de andra stora industriländerna och gentemot de nordiska länderna, som fru Lundblad talade om för en stund sedan. Om vi ens skall värdigas att ta de slängar som herr Augustsson gjorde mot regeringen måste jag säga att när man tittar igenom de förslag som socialdemokratiska företrädare har framlagt på det politiska området hittills i år, finner man att det skulle ha varit mycket allvarligt ställt i det svenska näringslivet f. n. om man hade följt dem. Ni har varit motståndare till att göra en växelkursändring som var absolut nödvändig med hänsyn till den lättsinniga ekonomiska politik som hade drivits under föregående år. Ni har framlagt alla möjliga förslag med ytterligare höjningar av arbetsgivaravgifter, som skulle ha allvarligt försämrat konkurrensläget för svenskt näringsliv, både vad gäller exportmarknader och importkonkurrens.

Om man inte har klarare för sig var Sveriges egentliga problem ligger och vad de innebär för vår handelspolitik än vad herr Augustsson hade när han skulle försöka bli elak på slutet, är läget mera oroande, för då kommer svenska folket icke i tid att få en klar bild av den utomordentligt stora utmaning och den mycket stora svårighet som vi har framför oss.

GILLIS AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Jag vill säga till handelsministern att jag av naturen icke är elak. Jag är bara i dagens diskussion förvånad över handelsministern, därför att han har tagit för lätt på det problem jag har försökt belysa. Jag har aldrig påstått att världen står och faller med dessa frizoner, jag har bara begärt att få handelsministerns syn på detta i samband med textilkrisen – jag har inget annat begärt.

Jag tycker inte att jag har fått något besked, och får det väl knappast i dag. Därför är jag litet förvånad.

GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! När handelsministern tar upp den socialdemokratiska skolpolitiken finns det anledning att påminna om att det faktiskt var en god politisk uppslutning kring denna skolpolitik, både när det gäller grundskole- och gymnasieskolestadierna, men också när det gäller högskolestadierna, och att en hel del av herr Burenstam Linders regeringsbröder stödde dessa reformer. Ändå bedrivs det fortfarande i dag mycket forskning i Sverige, därför att vi dels har duktiga forskare, dels har en duktig arbetstagarkår som kan vidareutveckla de forskningsresultat vi får här.

Men tyvärr kan jag också påminna mig exempel, inom den bransch som jag känner mycket nära till, på att man bedrivit forskning i Sverige men när den blivit färdig och man fått fram prototyperna, går man till utlandet och lägger fabrikationen där, hos multinationella företag.

Men bortsett från det skulle jag till slut vilja säga att handelsministern nogsamt undviker att svara på min fråga. Han tar inte avstånd från det exempel jag nämnde, nämligen de företag som får näringspolitiskt stöd men som tydligen helt ostört kan undandra sig sitt ansvar för sysselsättningen i och med att de säljer fabriktionsrättigheter till länder som vi tidigare exporterat till. Det verkar inte som om handelsministern är angelägen att ta reda på om det kan göras något åt detta problem.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Herr Augustsson tror jag vid det här laget har gett sig i väg, och det är kanske lika bra. Jag ser honom inte här längre.

Han lyckades inte ge tillstymmelse till svar i fråga om de frizoner som han pratade så mycket om i den här debatten och försökte få till något huvudnummer. Han var så orolig över att handelsministern inte hade något riktigt svar, som han tyckte, om dessa frizoners vara eller icke vara. Men det är faktiskt på det sättet att när jag roar mig med att läsa om den här interpellationen som herr Augustsson väckt så ser jag att det inte finns ett ord om frizoner i den. De nämns inte. Det enda som står är:

”Hur skall Sverige se om sitt hus gentemot en omvärld som tenderar att bli alltmer protektionistisk?”

Och om frizonerna är någonting så är de i alla fall inte protektionistiska. Det är i stället ett försök att förbilliga exporten från de här länderna.

Jag vill säga till den frånvarande herr Augustsson, som tydligen inte anser att de problem som han tagit upp och använt sådana brösttoner om på slutet är värda att fullfölja debatten om, att det verkligen oroande är om man försöker göra det så intellektuellt lätt för sig att man tror att de frågor som herr Augustsson på slutet tog upp på något sätt skulle vara det som fick oss ur de svårigheter vi har f. n. Om man inte tror att det grundläggande är att fundera på hur vi skall ordna till det så att vi har konkurrenskraft gentemot de länder där vi har vår verkliga utrikeshandel – då är det mycket oroande.

Till Grethe Lundblad vill jag slutligen säga: Det är naturligtvis från den socialdemokratiska sidan nyckeln till allting att lägga fram ytterligare regleringar, restriktioner och förbud och tro att byråkrater, statsråd eller några andra, skulle kunna avgöra exakt vad som skall göras och inte göras. Jag ställer motfrågan: Tror fru Lundblad att det halvstatliga företaget United Stirling, som under den socialdemokratiska regeringen skrivit på olika avtal om patent- och forskningserfarenhetsutbyte, skulle ha gått bättre om man inte haft rätt att göra det? Och kom ihåg att United Stirling lever på statsbidrag – till skillnad från i alla fall de flesta företag som under de här nödåren fått pengar. Det skulle vara intressant

Fredagen den
25 november 1977

*Om den svenska
frihandeln*

att höra det konkreta svaret på om det skulle vara rimligt att förbjuda dem att sälja patenträttigheter utomlands.

GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag känner inte till United Stirling, men rent principiellt vill jag säga att jag gärna stöder forskningsutbyte där man ger och tar.

Men vad jag vänt mig mot och vad handelsministern inte vänder sig mot är när svensk exportindustri som delvis arbetar med stöd från den svenska staten säljer fabrikeringsrättigheter till utlandet, som den egentligen borde exportera till. Det är tacknämligt att notera att handelsministern inte vill uttala sig på denna punkt.

Jag tycker det är mycket viktigt med hänsyn till sysselsättningen att det inte blir sådana tendenser inom industrin.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Om fru Lundblad blir gladare på den punkten skall jag säga: Jag tycker absolut att företag – vare sig de får statsbidrag eller inte – bör låta bli att sälja fabrikeringsrättigheter där, som fru Lundblad sade, de egentligen borde exportera. Lustigt nog är det på det viset att jag dessutom tror att om företag har möjligheter att hålla en lönsam tillverkning i Sverige så säljer de inte heller några patenträttigheter. Vad är det för någonting som får fru Lundblad att tro att de skulle göra det? Tror fru Lundblad att företagare i Sverige är så asociala eller låt oss säga antikapitalistiska att de – om de skulle kunna tjäna mer pengar på att hålla i gång en tillverkning i Sverige och exportera – skulle hålla på och sälja patent?

Är det inte på det sättet att vi på nytt är tillbaka vid det påstående jag gjorde för en stund sedan, att det gäller att hålla en rimlig kostnadsnivå i Sverige så att det går att driva tillverkning här? I så fall gör man det också. Även om vi skulle föra en sådan ekonomisk politik att vi hade balans i våra utrikesbetalningar och alltså hade ett högst rimligt konkurrensläge, skulle det ändå förekomma export av patent eller fabrikeringsrättigheter. Det skulle det göra därför att det inte alltid går att exportera lönande till något annat land, t. ex. därför att ett u-land har sådana importhinder att man över huvud taget inte kommer in på marknaden och därför att det finns – som fru Lundblad nu också erkände – utbyte över gränserna av patent.

Den dag som företag – vare sig de har statligt stöd eller inte – börjar få den regeln på sig att de över huvud taget inte får ha någon försäljning av patent, den dagen kommer de inte heller att få köpa några. Tror fru Lundblad att det behövs mer eller mindre av statliga skattepengar i de företagen då? Det är ju inget självändamål att lägga på regleringar i alla fall.

Och låt mig säga att skulle man följa fru Lundblads princip skulle det gå väldigt dåligt i Sverige med hänsyn till att vi nu – oavsett för-

klaringen till fenomenet – faktiskt importerar mycket mer patenträtter för att kunna sätta i gång fabrikation här hemma än vi exporterar.

Nr 35

**Fredagen den
25 november 1977**

GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag vill gärna på nytt understryka att jag är positivt inställd till allt forsknings- och patentutbyte som innebär att Sverige både får och ger, men jag är mycket negativ till ett ensidigt utbyte av det slag jag talade om.

Som avslutning skulle jag vilja säga att jag hoppas att handelsministern liksom jag tycker att handelspolitiken i ett för Sverige bekymmersamt ekonomiskt läge också måste gynna sysselsättningen. Det är helt klart att detta måste vara ett mål för handelspolitiken.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

- 1977/78:120 till utbildningsutskottet
- 1977/78:121 och 122 till socialförsäkringsutskottet
- 1977/78:123 till utbildningsutskottet
- 1977/78:124 till finansutskottet
- 1977/78:125–127 till civilutskottet
- 1977/78:128–133 till näringsutskottet
- 1977/78:134 till konstitutionsutskottet
- 1977/78:135 till civilutskottet
- 1977/78:136 punkten 1 till socialutskottet
punkten 2 till socialförsäkringsutskottet
punkten 3 till civilutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1977/78:79–81

§ 6 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

- 1977/78:1 med anledning av justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet till 1977/78 års riksdag jämte motion
- 1977/78:9 med anledning av motioner om rösträtten för invandrare m. m.
- 1977/78:11 med anledning av förslaget 1976/77:17 om arkivstadga för riksdagen jämte motion
- 1977/78:12 med anledning av motion om begränsningen i det offentliga uttaget av avgifter
- 1977/78:13 med anledning av motion om ökad information rörande riksdagens arbete
- 1977/78:15 med anledning av propositionen 1977/78:44 om godkännande av överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige

om kommunalt samarbete över nordiska riksgränser jämte motion 1977/78:17 med anledning av motion om begränsning av det kommunala serviceansvaret för fritidsbebyggelse
1977/78:18 med anledning av riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag (1977/78:6) till vissa ändringar i ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter jämte motioner

Skatteutskottets betänkande

1977/78:13 med anledning av propositionen 1977/78:28 om särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto jämte motion

Lagutskottets betänkande

1977/78:6 med anledning av motion om vårdnaden av barn

Socialutskottets betänkanden

1977/78:7 med anledning av motioner om tekniska hjälpmedel för handikappade

1977/78:9 med anledning av motioner om barn- och ungdomsvård

1977/78:10 med anledning av motioner om ändringar i lagen (1964:143) om bidragsförskott

1977/78:11 med anledning av motioner om vissa abortfrågor

Kulturutskottets betänkanden

1977/78:13 med anledning av motion om inventering av byalag

1977/78:14 med anledning av motioner om fritidspolitiken och om en socialt inriktad rekreativpolitik

Utbildningsutskottets betänkanden

1977/78:6 med anledning av motioner om grundskolans och gymnasieskolans läroplaner m. m.

1977/78:7 med anledning av motion om konsumtionsutbildning vid landstingskommunal gymnasieskola m. m.

1977/78:8 med anledning av motioner om utbildning och forskning om datateknik

Trafikutskottets betänkande

1977/78:3 med anledning av motion om kommunikationerna mellan Stockholm och Arlanda

Näringsutskottets betänkanden

1977/78:11 med anledning av propositionen 1976/77:155 om ändrat huvudmannaskap för vissa av de tvätterier som drivs av förenade fabriksverken jämte motioner

1977/78:17 med anledning av motion om översyn av leasingssystemet för personbilar

1977/78:19 med anledning av motion om registrering vid inköp av premieobligationer
1977/78:20 med anledning av motion om försäkringspremierna för motorcyklar

Nr 35

Fredagen den
25 november 1977

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1977/78:10 med anledning av motion om upphävande av lagen om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt
1977/78:11 med anledning av motion om minoritetsorganisationers ställning enligt vissa arbetsrättsliga lagar
1977/78:12 med anledning av motion om obligatorisk arbetsförmedling, m. m.
1977/78:13 med anledning av regeringens skrivelse 1977/78:56 med redogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen

§ 7 Anmäldes och bordlades

Motioner

1977/78:137 av *Georg Andersson*

1977/78:138 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:14 om utbildning på musikområdet

1977/78:139 av *Sven Aspling m. fl.*

1977/78:140 av *Håkan Winberg och Inger Lindquist*

med anledning av propositionen 1977/78:20 med förslag till ändrad organisation för besvärspövning inom socialförsäkringen m. m.

1977/78:141 av *Ivar Nordberg m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

1977/78:142 av *Per Bergman*

1977/78:143 av *Roland Brännström m. fl.*

1977/78:144 av *Stina Eliasson och Per Stjernström*

1977/78:145 av *Arne Nygren*

med anledning av propositionen 1977/78:31 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vissa s. k. obrutna fjällområden

1977/78:146 av *Hans Gustafsson*

1977/78:147 av *Wilhelm Gustafsson*

1977/78:148 av *Erik Hovhammar m. fl.*

1977/78:149 av *Sune Johansson m. fl.*

1977/78:150 av *Gunnel Jonäng m. fl.*

1977/78:151 av *Axel Kristiansson och Karl Erik Olsson*

1977/78:152 av *Sven Lindberg m. fl.*

1977/78:153 av *Iris Mårtensson m. fl.*

1977/78:154 av *Karl-Eric Norrby m. fl.*

1977/78:155 av *Johan Olsson m. fl.*

1977/78:156 av *Johan Olsson m. fl.*

1977/78:157 av *Rolf Sellgren*

1977/78:158 av *Per Stjernström och Stina Eliasson*

1977/78:159 av *Sven-Olov Träff m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling

1977/78:160 av *Håkan Winberg m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:41 om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) m. m.

1977/78:161 av *Sune Johansson m. fl.*

1977/78:162 av *Gösta Karlsson m. fl.*

1977/78:163 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:47 om åtgärder för att underlätta strukturomvandlingen inom specialstålindustrin och stålgljuteriindustrin

1977/78:164 av *Per Bergman m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:50 om ändring i byggnadsstadgan (1959:612), m. m.

1977/78:165 av *Georg Andersson m. fl.*

1977/78:166 av *Björn Eliasson m. fl.*

1977/78:167 av *Stina Eliasson*

1977/78:168 av *Carl-Wilhelm Lothigius*

1977/78:169 av *Magnus Persson*

1977/78:170 av *Rolf Sellgren m. fl.*

1977/78:171 av *Rolf Sellgren m. fl.*

1977/78:172 av *Håkan Winberg*

med anledning av propositionen 1977/78:57 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vattendrag i norra Svealand och Norrland

1977/78:173 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:59 om särskilt arbetsmarknadspolitiskt stöd inom stålindustrin m. m.

1977/78:174 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:61 om ökat stöd till barnfamiljerna m. m.

1977/78:175 av *Ingvar Svanberg m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:31 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vissa s. k. obrutna fjällområden

1977/78:176 av *Börje Hörnlund m. fl.*

1977/78:177 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling

1977/78:178 av *Håkan Winberg* och *Inger Lindquist* med anledning av propositionen 1977/78:41 om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) m. m.

1977/78:179 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:48 om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

1977/78:180 av *Tore Claeson m. fl.*

1977/78:181 av *Tore Claeson m. fl.*

1977/78:182 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*

1977/78:183 av *Bertil Måbrink m. fl.*

1977/78:184 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:57 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vattendrag i norra Svealand och Norrland

1977/78:185 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:61 om ökat stöd till barnfamiljerna m. m.

§ 8 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 24 november

1977/78:166 av *Anna Wohlin-Andersson* (c) till industriministern om de mindre handelsstålverkens problem:

Regeringen har nyligen presenterat förslag på åtgärder i syfte att underlätta en behövlig och nödvändig strukturomvandling inom stålindustrin. Bl. a. föreslås bildandet av ett stort handelsstålbolag med staten som delägare, SSAB. De åtgärder som föreslås kan emellertid innebära stora svårigheter för de mindre, skrotbaserade, handelsstålverken att upprätthålla driften. Enligt handelsstålutredningen sysselsätter dessa stålverk ca 5 000 personer. Dessa s. k. skrotstålverk är på orter som exempelvis Smedjebacken, Boxholm, Degerön och Hallstahammar de helt dominerande industrierna. Utan stålverken eller fullgod ersättningsindustri dör dessa samhällen i brist på sysselsättning.

Med anledning av detta ber jag att till industriministern få ställa följande fråga:

På vilket sätt tänker industriministern beakta de problem som struk-

Nr 35

Fredagen den
25 november 1977

---

*Meddelande
om frågor*

Nr 35

Fredagen den
25 november 1977

*Meddelande
om frågor*

turumvandlingen inom stålindustrin innebär för de mindre handelsstäl-
verken?

den 25 november

1977/78:167 av *Kurt Hugosson* (s) till kommunikationsministern om upp-
rustning av vissa delar av Europaväg 6:

Regeringen har i propositionen 1977/78:10 anfört att huvuddelen av väginvesteringarna under 1970-talet har avsett de större riksvägarna. En höjning av standarden hos de mindre och medelstora vägarna bör nu ske, och motorvägsbyggandet bör begränsas framöver enligt regeringens förslag. Allt detta kan det säkerligen finnas fog för, men man frågar sig vilka konsekvenser detta får för en i allra högsta grad angelägen fortsatt upprustning och ombyggnad av Europaväg 6, framför allt i Halland och norra Bohuslän. Dessa delar av E 6 är som bekant utomordentligt hårt trafikerade och är ur trafiksäkerhetssynpunkt bland de mest angelägna vägprojekten i vårt land.

Mot denna bakgrund vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Vilka konsekvenser får regeringens nu aviserade vägpolitiska inriktning för en fortsatt upprustning och ombyggnad av Europaväg 6 i Halland och norra Bohuslän?

§ 9 Kamrnaren åtskildes kl. 16.09.

In fidem
SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert